

Yttrande

2026-09-30

Ku2026/00479

Kulturdepartementet

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:

ku.kkm@regeringskansliet.se

Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31)

Danscentrum välkomnar ambitionen att bredda kulturens finansiering. Den fria professionella dansen finansieras redan genom en blandning av offentlig finansiering, arrangörsintäkter, samproduktioner, internationella samarbeten och en betydande egeninsats från konstnärerna själva. Hur olika finansieringsformer samspelar är därför särskilt viktigt för vårt område. Danscentrum består av fem organisationer med regional förankring och direkt kontakt med dansarbetsmarknaden i hela landet. Vi har tillsammans med övriga centrumbildningar lämnat ett gemensamt yttrande; här fördjupar vi några förslag utifrån den fria dansens förutsättningar.

Sedan Danscentrums statistikverktyg togs i bruk har den fria dansen registrerat drygt 9 000 aktiviteter, mer än 30 000 arbetstillfällen och betalda uppdrag samt verksamhet i samtliga 21 regioner och över 200 kommuner. Utvecklingen 2024-2025 visar samtidigt en tydlig försvagning i beställarledet. Det är från den verkligheten vi läser utredningens förslag.

Privat finansiering behöver bygga vidare på en stabil offentlig grund

Danscentrum är positivt till att öka den privata finansieringen och till att kultur ska bli ett ändamål för skattegynnade gåvor (SOU 2026:31, avsnitt 7.1-7.2). Privat och internationell finansiering uppstår inte vid sidan av den offentliga – den bygger ofta vidare på den. Det stärker Konstnärsnämndens slutsats att privata medel ska komplettera och förstärka, inte ersätta, offentlig finansiering. Danscentrum anser därför att nya privata medel och statlig matchning ska komplettera, inte ersätta, den offentliga finansieringen av kulturen. Nya medel till investeringsprogrammet bör inte tas från befintliga kulturanslag.

Statlig matchning måste fungera också i den fria dansens skala

En nedre gräns på 1 miljon kronor (avsnitt 7.3.3) är en mycket hög tröskel för den fria dansen, där 50 000-250 000 kronor kan möjliggöra residens, samproduktion, turné, internationell marknadsföring eller nyanställningar. Risken är att systemet blir mest användbart för större organisationer med redan etablerade givarrelationer, samma strukturella risk som Svensk Scenkonst pekar på i sitt remissvar.

Mindre gåvor bör därför kunna få en högre matchningsgrad; ett första samarbete på 50 000 kronor kan utvecklas till något betydligt större några år senare.

Danscentrum föreslår därför en trappmodell: 50 000 - 250 000 kr matchas med 100 procent, från 250 000 kronor med 50 procent och gåvor från 1 miljon kronor med föreslagna 25 procent. Det öppnar också för en bredare krets av privata finansiärer; mindre företag, stiftelser och donatorer som inte kan bidra med miljonbelopp. Utredningens förslag om matchad gräsrotsfinansiering (avsnitt 7.3.2) är intressant i detta sammanhang, men crowdfunding är bara en av flera finansieringsformer som är relevanta för den fria dansen, och som få har tid att administrera.

Vad räknas som privat finansiering?

I den fria dansen är samproduktioner, internationella partnerskap och bidrag i form av resurser, lokaler, teknik, resor, tjänster, redan delar av en blandad ekonomi, exempelvis IKEA:s bidrag till den svenska närvaron vid Internationale Tanzmesse NRW 2024. Det semiautomatiska systemet är däremot konstruerat kring rena privata gåvor (avsnitt 7.3.3), och breddad finansiering kan därför inte reduceras till gåvor.

Danscentrum anser därför att det fortsatta arbetet med investeringsprogrammet bör omfatta hur samproduktioner, internationella partnerskap och verifierbara privata resurser kan samspela med matchningssystemen, och att det tydliggörs om och hur verifierbara bidrag i form av resurser och tjänster kan värderas. Det skulle bättre motsvara hur professionell scenkonst faktiskt produceras och finansieras.

Vem kan ta emot finansieringen – och vem kan bära en större satsning?

För skattegynnade gåvor omfattas inte vanliga privatägda aktiebolag (avsnitt 7.2.1-7.2.2) – detta är relevant eftersom många fria danskonstnärer driver verksamhet i aktiebolag.

I det semiautomatiska systemet är det skalan, gåvor mellan 1 och 10 miljoner kronor och kravet på minst en årsarbetskraft (avsnitt 7.3.3) – som riskerar att bli hindret, inte enbart associationsformen.

En större investering i den fria dansen behöver inte vara en byggnad eller en enskild institution (avsnitt 7.3.1), det kan vara en gemensam nationell eller internationell satsning som bygger marknad och skapar arbetstillfällen för många verksamheter och konstnärer. Konstnärsnämnden påpekar att ansvaret för insamling, kontroll och uppföljning behöver tydliggöras, och att befintlig administrativ kompetens och befintliga strukturer bör tas till vara.

Danscentrum anser därför att det i den fortsatta utformningen behöver klargöras vem som kan vara mottagare och projektägare för de större insamlingskampanjerna. Organisationer med ett dokumenterat främjande- och arbetsmarknadsuppdrag bör kunna bära gemensamma satsningar där privata och offentliga investeringar kommer flera professionella konstnärer och mindre verksamheter till del.

Långsiktig privat finansiering kräver långsiktighet också på kultursidan

Mecenater, samproducenter och internationella partners bygger relationer över tid, men fria verksamheter arbetar med korta finansieringshorisonter. Vår erfarenhet från Europas då största

dansmässan, Tanzmesse NRW visar det konkret: efter satsningen 2022 ville IKEA diskutera ett fördjupat samarbete inför 2024, men Danscentrum kunde inte i tid ge besked om hur den kommande svenska satsningen skulle finansieras och möjligheterna i samarbetet med både IKEA och Sveriges ambassad i Tyskland kunde inte användas fullt ut. Intresset kan redan finnas, men för att ett samarbete ska bli en långsiktig relation behöver kulturorganisationen kunna planera hållbart och framåt.

Danscentrum anser att investeringsprogrammet ska möjliggöra fleråriga satsningar och åtaganden, och vill samtidigt lyfta betydelsen av långsiktig, flerårig offentlig finansiering för de kulturföretag och organisationer som ska skapa relationer med privata och internationella partners.

Breddad finansiering kräver marknad, kompetens och gemensamma strukturer

Relationen kommer först – sedan resurserna. Danscentrum arbetar redan med det som krävs för att finansiering ska omsättas i verksamhet: marknadsbyggande arbete, rådgivning, kompetensutveckling, producentstöd och nationella och internationella nätverk, strukturer som en enskild konstnär sällan kan bygga på egen hand. Vid Tanzmesse byggdes förtroendet över tid (2020-2024): 2024 samordnade Danscentrum 52 deltagare från 20 svenska verksamheter och omkring 925 besökare, och rapporterade resultat. Alla fick kontakter, residens, samarbeten eller försäljning – delvis synliga först långt senare, i vissa fall så sent som bokningar sommaren 2026. Marknadsutveckling ger ofta inte resultat samma budgetår som investeringen görs.

Danscentrum anser därför att långsiktigt marknadsbyggande och gemensamma nationella och internationella satsningar bör kunna vara relevanta ändamål för investeringsprogrammets finansieringsmodeller, och att programmet behöver lyfta den kompetens, de gemensamma funktioner och det långsiktiga relationsarbete som krävs för att privat finansiering faktiskt ska kunna uppstå och växa.

Dansen når hela landet därför att den rör sig

Sedan statistikverktyget togs i bruk har verksamhet registrerats i samtliga 21 regioner, över 200 kommuner och i 26 länder – turnéer, gästspel och workshops är en del av dansens infrastruktur och arbetsmarknad. Men räckvidden försvagas: mellan 2024 och 2025 minskade antalet kommuner med registrerad verksamhet från 175 till 136, antalet länder från 26 till 21, och i den kontrollgrupp som rapporterade fullständigt båda åren minskade aktiviteterna med 18 procent. Om privat kapital och matchningsmedel främst når stora institutioner riskerar investeringarna att missa den del av kulturlivet som för konsten mellan kommuner, regioner och länder.

Danscentrum föreslår därför att geografisk räckvidd och möjligheten att stärka professionell kulturproduktion och arbetsmarknad i hela landet vägs in både i utformningen och uppföljningen av investeringsprogrammet.

Följ vad investeringarna leder till – inte bara hur många kronor som kommer in

För den fria dansen bör man följa om investeringarna leder till nya finansieringsrelationer, samproduktioner, turnéer, internationella samarbeten och ökat marknadstillträde. Uppföljningen behöver också fortsätta efter projektens slut, en kontakt ett år kan bli ett residens nästa, en samproduktion året därpå och först därefter ett arvoderat gästspel.

Danscentrum föreslår därför att investeringsprogrammets effekter följs både ekonomiskt och arbetsmarknadsmässigt, och över tillräckligt lång tid för att fånga de relationer och uppdrag som investeringarna faktiskt skapar.

Danscentrum viktigaste medskick

Danscentrum ser positivt på ambitionen att bredda kulturens finansiering. För att reformen också ska fungera för den fria professionella dansen lyfter vi särskilt fem frågor:

- en stabil och långsiktig offentlig finansiering
- matchning som fungerar även för investeringar under en miljon kronor och klargör verifiering av resursinvesteringar
- tydliga regler för mottagare och gemensamma projektägare
- möjlighet till fleråriga satsningar
- uppföljning som mäter arbetstillfällen, marknadstillträde och geografisk räckvidd

Den fria professionella dansen har redan en blandeekonomi. Frågan är inte bara hur ytterligare pengar kan komma in, utan hur de nya verktygen kan stärka ett fungerande ekosystem som skapar danskonst, arbetstillfällen och möten med publik.

för Danscentrum

Amy Fee

Verksamhetsledare Danscentrum Sverige
+ 46 (0)722 149 159
amy.fee@danscentrum.se